

STUDIU PRIVIND RENTABILITATEA CULTIVARII ȘI COMERCIALIZARII VERZEI ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Descrierea generală a afacerii

Cultura varzei se practică în toate zonele de pe glob, caracterizate de climă temperată sau caldă. În Moldova varza albă are un areal de răspândire mare și se cultivă în toate raioanele țării, mai ales în luncile râurilor. **Agricultorii moldoveni cultivă circa 5,65 mii hectare anual** pe terenuri ce permit lucrări mecanizate, iar o altă suprafață este cultivată pe terenurile gospodăriilor casnice. **Suprafețele cultivate în țară pot varia foarte mult de la an la an.**

Cultivarea varzei albe este de o importanță economică și alimentară mare și **poate fi o afacere profitabilă în dependență de mai mulți factori dintre care sânt de menționat: mediul climateric al anului și conjunctura pe piața varzei.**

Investiția necesară

Pentru producerea cu succes a varzei, producătorul trebuie să dispună de teren arabil bine prelucrat, cu o expunere bună spre lumină. Posibilitatea de a efectua irigare va aduce un beneficiu adăugător prin creșterea productivității. Cultivarea varzei nu necesită investiții mari în fonduri fixe, ci doar este necesar de a asigura procesul tehnologic complet și a utiliza mijloacele de producere calitative.

Varza poate fi cultivată prin semănatul semințelor direct în sol sau prin plantarea răsadului. Răsadul de varză poate fi produs în condițiile casnice (sere) sau procurat de la întreprinderile specializate. Eco Plant Tera srl este una din întreprinderile care crește și comercializează răsad de legume, în anul 2005 răsadul de varză putea fi procurat la prețul de cca. 0,25-0,30 lei/firul. Pentru cultivarea 1 ha de varză sunt necesare următoarele cheltuieli: mijloace circulante, servicii mecanizate, plata muncii angajaților sezonieri și alte cheltuieli. Varza obținută poate fi comercializată direct din câmp sau depozitată pentru o perioadă de timp în frigidere (beciuri cu o aerisire bună) și comercializarea la prețuri mai avantajoase.

Piața de desfacere

În dependență de soi, grupa de maturitate, perioada de vegetație, schema de plantare, agrotehnica aplicată și alți factori, de pe 1 ha de varză se pot obține 20-100 t de varză. Varza poate fi păstrată o perioadă îndelungată de timp sau poate fi comercializată direct din câmp. În cazul comercializării varzei cu ridicata direct din câmp intermediarii oferă producătorilor 0,8-1,8 lei/kg de varză.

Printre principalii consumatori de varză din țară este populația, care se aprovizionează cu acest produs la piețele agricole. Varza se consumă pe tot parcursul anului în stare proaspătă, fiartă, înăbușită, deshidratată sau congelată. O parte de varză este achiziționată de întreprinderile de producere a conservelor.

Pentru a avea o imagine clară despre piața varzei vom analiza și importul-exportul de acest produs. Astfel putem urmări tendințele exportului pe perioada anilor 2000-2005 conform Tab. 1 și cele ale importului în Tab. 2.

Tab. 1 Exportul varzei din Moldova

Produs	Unitatea de măsură	2000	2001	2002	2003	2004	Ianuarie-aprilie 2005	
							Volum	Valoare Mii \$
Varza	Mii tone	0	1,1	0,2	0,03	0,02	0,1	23

Tab. 2 Importul varzei în Moldova

Produs	Unitatea de măsură	2000	2001	2002	2003	2004	Ianuarie-aprilie 2005	
							Volum	Valoare Mii \$
Varza	Mii tone	1,6	1,9	0,7	2,4	0,1	3,7	249,9

Este evident că varza se exportă în anii când prețurile în interiorul țării sînt mici, iar importurile se petrec preponderent în lunile de iarnă, primăvară devreme, când prețurile la piețele agricole din Moldova sînt mari.

Informația despre preturi este cea mai valoroasă informație de pe piețele agricole din Moldova la etapa când o mare majoritate a fermierilor produc producție agricolă, în special legume și fructe, de o calitate similară, fapt caracteristic businessului agricol din Moldova la etapa actuală.

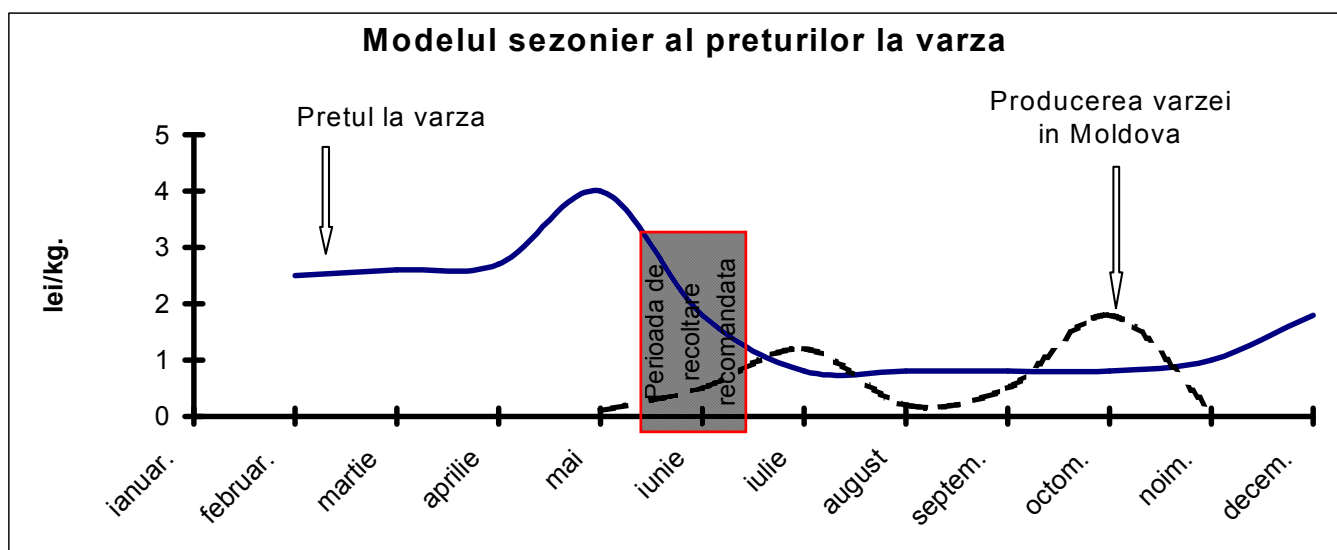
Preturile la varză variază de la zi la zi și chiar în decursul unei singure zile. De aceea cea mai mare încredere trebuie să-o avem în tendințele generale de formare a preturilor și nu neapărat în preturile colectate în unele piețe în anumite zile. Aceste modele generale ale preturilor în raport de anotimp/perioadă ne va ajuta în stabilirea timpului cel mai convenabil pentru a oferi varza pe piață și a obține un profit maximal.

În urma unei analize a formării prețului medii lunare pentru trei ani la varză se poate observa că ele au o tendință similară. Vorbind de varza produsă în Moldova se observă că prețurile la ea sînt mai ridicate la începutul lunii mai, descrescând până în luna iulie, după care se mențin cam la același nivel un timp îndelungat. Preturile absolute diferă însă de la an la an în dependență de factorii deja menționați: mediul climateric al anului și conjunctura pe piața varzei. Vorbind de conjunctura pieței la varză, de obicei se creează următorul model: un an cu preturi ridicate este urmat de un an cu preturi scăzute. Acest fenomen este cauzat în mare parte de însuși fermieri, care văzând că varza a atins un preț înalt în anul curent, decid să-o cultive și ei în anul următor.

Folosind modelul sezonier de formare a prețului varzei se poate planifica producția, încât produsul să fie plasat pe piață în perioada când preturile sînt înalte, bineînțeles se va respecta tehnologia corectă de producere.

Una din sursele recomandate de colectare a datelor necesare pentru crearea modelelor generale de formare a prețului în dependență de anotimp sînt buletinele săptămânale și lunare "Analiza preturilor la fructe, legume și alte produse colectate de pe 5 piețe din Moldova" de pe site-ul www.agravista.md.

Tab. 3 Modelul sezonier al prețurilor la varză

Analizând diagramele de mai sus, putem conchide, că pentru consum curent mult mai profitabilă este vânzarea soiurilor extratimpurii de varză.

- Semanarea în sere la 7-10 ianuarie, dar nu mai târziu de 20 ianuarie.
- Plantarea în câmp – 5-10 martie.
- Recoltarea va începe la 10-20 mai. Perioada recoltării - 20 zile.

Roada medie la sezon este de 20 tone/ha. Roada poate fi recoltată uniform, conform cerințelor pieței - aprox 1 tona pe zi.

O altă modalitate de a obține profituri de la cultivarea varzei este cultura soiurilor târzii care sînt mai productive. Dar în acest caz va fi nevoie de depozitarea ei în frigider pentru o perioadă de 2-4 luni (în cazul cînd dispune de spațiu de depozitare pentru cantități mari) și va comercializa cu ridicata la prețul de 2-2,5 lei/kg.

Desfășurarea afaceri

Tendințele în producerea varzei

Datele pe care le oferă FAO (FAOstat) pentru anul 2002, denotă că în Moldova nu sînt utilizate pe larg tehnologiile avansate de producere în combinație cu mijloacele de producere de calitate înaltă. Astfel conform tabelului de mai jos putem observa roadele obținute la ha în Moldova și alte state.

Tab. 4 Recolta la hectar a varzei: Moldova în comparație cu alte state anul 2002. (tone/ha)

Specificare	Moldova	România	Bulgaria	Ungaria	Țările dezvoltate
Varza	8,7	20,9	21,3	27,3	24-100

Soiuri de varză. Sortimentul existent în cultură prezintă soiuri și hibrizi de diferit tip de maturitate, care, fiind eșalonate bine în timp, permit aprovizionarea ritmică a pieței pe o perioadă mare de timp. Printre soiurile raionate în țara noastră cele mai valoroase sunt:

Tab.4 Soiuri de varză

Soiul, Hibridul	Maturizare	Vegetație zile	Recolta, t/ha
Iunskaa 3200	timpurie	90-110	30-42
Golden Acr	extratimpurie		18-20
Resitor (Olanda)	timpurie	84	44
Musketeer (Olanda)	timpurie	55-65	54-55
Slava	medie	125-140	45-50
Zolușca	medie	135-145	50-60
Vestri (Olanda)	medie	130-140	35-40
Grenadier (Olanda)	medie	120-130	38-41
Erdeno (Olanda)	semitardiv	120-130	40-50
Lada	tardiv	160-170	100
Iujanka	tardiv	145-155	60-90
Ivolga (Volna)	tardiv	155-165	50-60
Moldovanca	tardiv	155-175	60-90
Zavadovakaia	tardiv	160-200	75-85

Relații cu factorii de mediu. Varza este o plantă cu plasticitate biologică mare. *Temperatura optimă* în perioada germinării este de 18-20°C, în faza de răsad – 10-12°C. În perioada de vegetație temperatura optimă este de 15-18°C. Toamna creșterea și dezvoltarea căpătânii continuă și la temperatura 5-10°C. *Lumina* – fiind o plantă de zi lungă, manifestă cerințe corespunzătoare față de lumină și pentru plantarea varzei sunt necesare terenuri deschise și cu

înclinare sudică. *Umiditatea* trebuie să satisfacă cerințele plantelor de varză atât în sol, cât și în aer. În faza de formare și creștere intensivă a căpățanii, umiditatea în sol trebuie să fie de 70-75%, maximum 80%. Surplusul și insuficiența de umiditate încetinesc creșterea varzei. *Solul și nutriția minerală* – pentru cultura varzei cele mai potrivite soluri sunt cele luto-nisipoase, fertile, cu reacție neutră. Varza dă producții mari pe solurile aluvionare sau textură mijlocie, afânate, bogate în humus și substanța minerale. În perioada de formare a căpățanii varza folosește cea mai mare cantitate de elemente nutritive.

Culturi premărgătoare. Cei mai buni premărgători pentru varza tardivă este lucerna, tomatele, vinetele, leguminoasele pentru boabe, ceapă și castraveți. Nu se recomandă culturile vărzoase și rădăcinoasele de masă.

Pregătirea solului din toamnă prevede mărunțirea resturilor vegetale și aratul de zăble la 27-35 cm. Apoi sectorul se nivelează și se introduc îngrășăminte. Primăvara, se administrează îngrășămintele azotate (60-90 kg/ha), cele cu fosfor (90-120 kg/ha), precum și cele cu potasiu (60-90 kg/ha). Înainte de semănat sunt efectuate 2 cultivări și solul se tăvăluște.

Plantarea răsadului de varză tardivă în câmp se face în luna iunie. Răsadul poate fi procurat de la „Eco Plant Tera” (Chișinău) sau alte întreprinderi specializate din regiune. Până la plantare solul se erbicidează. Plantatul se face manual sau cu mașina de plantat SKN-6A după schema (80+50)X30 cm sau în rând 60X30 cm. În așa mod, la 1 ha revin circa 50-55 mii de plantule. Fiecărei plantule i se va administra nu mai puțin de 0,6 l de apă în timpul plantării. După 4-5 zile după plantare se vor completa golurile existente.

Irigarea se efectuează frecvent: în prima jumătate a perioadei de vegetație 300-350 m³/ha, în a doua jumătate 400-500 m³/ha. Când creștem varza pentru păstrare, ultima irigare se efectuează cu 20-30 zile înainte de recoltare.

Sistemul integrat de protecție. Bolile principale ale varzei sunt: putrezirea și căderea plantulelor de varză, mana varzei, alternarioza sau pătarea frunzelor de varză, nervațiunea neagră a frunzelor de varză sau bacterioza vasculară. Dăunătorii principali ale varzei sunt: păduchele cenușiu, musculița albă de seră, ploșnițele cruciferelor, purcii de pământ ai cruciferelor, albiștele cruciferelor, molia și musca varzei. La combaterea bolilor și dăunătorilor norma de consum a soluției de lucru va constitui 500 l la un hectar.

Recoltarea varzei. În dependență de soi varza se recoltează într-o singură etapă sau mai multe. Varza tardivă se recoltează într-o singură etapă – la sfârșitul lunii octombrie (până ce nu dau înghețurile de (-4)-(-5)°C). După recoltarea varzei se execută curățitul manual suplimentar al căpățanilor de frunze verzi. Pentru consumul de toamnă la căpățână se lasă doar frunzele verzi îndesate și un cocean de 2-3 cm. La cele destinate păstrării se lasă 2-3 frunze protectoare verzi, care acoperă căpățâna și coceanul lung. Varza se păstrează la temperatura de (-1)-(+1)°C și umiditatea relativă a aerului de 90-95%.

Important:

- Soiurile de varză sunt rezistente la temperaturi scăzute și au cerințe mari față de umiditate.
- Cultivarea varzei prin răsad permite de a obține profituri mari de pe o unitate de suprafață.
- Pentru comercializarea varzei este nevoie de certificat eliberat de la Centrul Medicinii Preventive.
- sunt plante bienale și alogame, se cer măsuri de izolare în spațiu a culturilor semincere

Analiza vânzărilor și cheltuielilor

Calculul vânzărilor și cheltuielilor la cultivarea varzei cu coacere extratimpurie au fost efectuate pentru suprafața de 1 ha. Recolta medie posibilă la varza extratimpurie “Golden ACR” a fost estimată la 21 t/ha. Prețul de comercializare este de 1,6 lei/kg, luând în considerație că producătorul va comercializa direct din câmp producția obținută.

Tab. 5 Schema tehnologică pentru cultivarea varzei timpurii:

	unit	unit/ha	preț unit/lei	TOTAL
A. VÂNZĂRI NETE				
Varza timpurie	t	21,0	1 600	33 600
B. COSTUL MATERIALELOR				
Fire de răsad de varză	fire	30 000	0,25	7 500
Îngrășăminte minerale				
N - azotice	kg	120	1,6	192
P - fosfatice	kg	60	3,1	186
K - potasice	kg	60	1,8	108
Substanțe chimice				
Erbicide (Stomp)	l/ha	3,0	91,0	273
Insecticide (Sumi Alpha)	l/ha	0,2	169,0	34
Insecticide (Zolone)	l/ha	2,0	161,0	322
Insecticide (Decis Forte)	l/ha	2,5	1 081,0	2 703
Insecticide (Actelic)	l/ha	6,0	273,7	1 642
Apă	m3	1 200	0,1	120
C. OPERAȚII MECANIZATE				
Dezmiriștirea	ha	1	150	150
Arătură (35 cm)	ha	1	450	450
Cultivarea	ha	2	150	300
Introducerea erbicidelor	ha	1	100	100
Nivelarea terenului	ha	1	100	100
Plantarea răsadului	ha	1	450	450
Fertilizarea	ha	1	150	150
Stropitul	ha	4	120	480
Cultivarea între rânduri	ha	3	200	600
Irigarea	t./ha	400	15	6 000
Transportarea	t/km	630	2,5	1 575
D. OPERAȚII MANUALE				
Prășitul pe rânduri (2 ori)	om/zi	15	60	900
Plantarea răsadului	om/zi	6	60	360
Recoltarea manipularea	om/zi	10	65	650
Paza	om/lună	2	500	1 000
E. ALTE CHELTUIELI NEPREVĂZUTE (10%)				1 884
F. TAXE ȘI IMPOZITE				
Impozitul funciar		1	110	110
Fondul social		1	130	130
G. TOTAL CHELTUIELI (B+C+D+E+F)				28 469
H. MARJA BRUTĂ (A-G)				5 131
MARJA BRUTĂ (G/H)				15,3%

Sursa: „Varza albă”, V.Andrieș, Chișinău 2003, „Rolul mijloacelor de producție și cultivarea legumelor”, Chișinău 2002;

„Cultivarea varzei tardive”, SRL „Semagro”, Chișinău 1999;

„Cultura legumelor”, P.Patron, ed. tipografia UASM;

“100 Idei de afaceri” Chișinău 2004,

“Технологические карты по возделыванию овоще-бахчевых культур и картофеля на орошаемых землях” Chișinău 1984;

FAOstat, Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, Observații în teren.